

Setmana dedicada a **Mossèn Alcover**

155è Aniversari del naixement
d'Antoni M. Alcover i Sureda

del 30 de gener
al 3 de febrer de 2017
MANACOR

Antoni M. Alcover i les eixides filològiques

Antoni M. Alcover, que va néixer a Manacor dia 2 de febrer de 1862 a la possessió de Santa Cirga, va ser un dels millors investigadors i científics de la filologia romànica del seu temps a Europa. Creà el *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana* que aparegué a partir de 1901; va ser la primera revista filològica d'Espanya i tengué un ampli ressò entre els romanistes internacionals. Realitzà nombrosos estudis sobre filologia, romanística i folklore que publicà en revistes especialitzades de diversos països. Gairebé sorprèn que un capellà viatjàs tant per Europa: Alemanya, Àustria, Suïssa, Itàlia, França, Anglaterra, Bèlgica... a la recerca de les darreres tendències científiques en el món de la filologia i de la romanística. Per aquest motiu hagué d'aprendre alemany, francès, anglès i italià.

Al llarg d'aquests viatges tengué contactes amb lingüistes com Jules Gilléron, fundador de la Geografia Lingüística o Pierre Rousselot, el mestre de la Fonètica Experimental; a Zürich treballà amb Jacob Jud i Louis Gauchat, entre d'altres. Cap al 1904 conegué el Dr. alemany Bernhard Schädel i junts recorregueren, l'any 1906, 52 poblacions en un viatge d'estudi per recollir una gran quantitat de material lexicogràfic i gramatical. L'any 1911 col·laborà en la creació de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, de la qual fou el primer president i en la qual treballà fins al 1917.

Paral·lelament a les eixides a l'estranger, que responien a l'afany de formació de Mossèn Alcover, també va fer nombroses eixides als territoris de parla catalana (va recórrer Catalunya, el Rosselló, País Valencià, Eivissa, Mallorca, Menorca...).

Aquestes eixides partien de l'objectiu d'aplegar material lexicogràfic, paraules pròpies de la parla vivent, per completar el projecte del *Diccionari*, i de fer propaganda per mobilitzar nous col·laboradors i corresponents. D'altra banda, aquests viatges també servien per recopilar materials dialectals de caràcter gramatical que varen permetre a Alcover esdevenir un gran coneixedor de la llengua viva de tots els racons del territori català.

D'altra banda, Alcover va destacar per la seva tasca com a folklorista. Va viure els seus primers anys de vida seguint els costums de la tradició rural mallorquina, en un ambient típicament pagès i molt

religiós. Als 15 anys, va decidir ingressar al Seminari Diocesà per tal de fer els estudis eclesiàstics i va partir a Ciutat. De tot d'una destacà per la seva capacitat d'escriure i, a més, sempre va ser molt feiner. L'esperit infatigable d'Alcover s'evidencia en la seva tasca com a filòleg, folklorista, arquitecte, periodista, pintor, eclesiàstic, historiador, investigador i promotor cultural. El 1880, Alcover va publicar a *L'Ignorància* la rondalla "Es jai de sa barraqueta", la primera de totes, signada amb el pseudònim *Jordi des Racó*. L'any 1896 va aparèixer el primer volum de l'*Aplec de rondaies mallorquines d'En Jordi des Racó*. Certament, Antoni M. Alcover és un dels principals folkloristes europeus, al costat de Charles Perrault, els germans Grimm o Aleksandr Afanásiev. La dèria d'escriure rondalles el va acompanyar tota la vida, i arribà a compilar-ne més de quatre-centes.

Mossèn Alcover va morir dia 8 de gener de 1932, a Palma, i posteriorment fou traslladat a Manacor, on reposa.

Una qui no volia pastar

Això era un homo que tenia sa dona molt caparruda i ell que no feia veta tampoc. Un dia que quasi no hi hagué pa per dinar, ell diu:

- Dona, a veure si pastes, demà.
- Ja pastaràs tu, si tens pastera —respon sa dona.
- No, ell seràs tu —diu ell.
- Idò no ho seré, per molt que t'enravans.

Ell, per capturar-la, sabent lo xerradores que són ses dones, va dir:

- No res, pastarà es qui primer diga cap paraula.

Ella amb so cap digué que sí.

I allà los hauríeu vists tots dos boca closa tot lo sant descapvespre i tota sa vetlada; i se n'anaren a jeure, i s'adormiren sense haver dit res pus.

Lo endemà dematí se desperten; però ni un ni s'altra se mogueren de dins es llit ni provaren d'aixecar-se, per no veure ningú ni caure en la temptació de conversar.

Se feren les vuit, se feren les nou, se féu migdia, i ells dos allargats dins es llit, amb s'esquena girada i boca closa lo mateix que morts.

Es veïnats, veient la casa tancada, comencen a tenir-ne mal de ventre i a demanar-se ells amb ells si han reparat que obrissen o se n'anassen.

Ningú los havia vists blancs ni negres, ni havia notat ni sentit que obrissen.

- Que seria cosa que haguessen tengut cap denou? —arribaren a dir es veïnats.

Se'n van a ses portes, i toc-toc.

Ningú respon.

Tornen a tocar més fort, i manco.

Se'n van a donar part an es batle.

Es batle s'entrega amb so serraller. Toca i torna tocar; però hi anaren ben alerta es dos betzols a moure's ni a respondre, per no haver de pastar.

Es serraller, aquí, d'orde d'es batle, afica uns ganxets dins es pany i obri.

Se n'entren; no veuen ni senten ningú. Se'n van dins sa cambra, i los me troben dins es llit, allargats, ulls clucs, alenant ben prim, fent es mort.

Bé los cridaren i los estamenejaren: no los pogueren treure cap

parauleta, ni fer-los obrir ets ulls ni res.

- Ca! ca! —diu es batle—. Això és que són morts. No res, amortallau-los, abans de més raons, i cap an es cementeri a tapar-los de terra, i en sortirem.

Què me'n direu? Ell tant un com s'altra, per no badar boca, se deixaren amortallar i posar dins sa caixa, i consentiren que los se'n duguessen an es cementeri.

- Ho veurem qui serà que pastarà! —deien tots dos, entre si mateixos, com los se'n duïen.

Com los tengueren en es cementeri, resultà que es fosser havia feta una gaveta pel primer que li durien, i diu an es vuit portadors:

- Que los enterram plegats?
- Ben pensat: plegats en vida, plegats en mort.

- No res, idò, duis-los-me —diu es fosser.

Aquí ell, veient que anava de ver, no pogué aguantar pus, i diu tot rabent:

- A poc a poc! No vull jo estar davall!

- Idò tu pastaràs —digué sa dona, tota remolesta i aixecant-se de dins sa caixa.

Fosser i portadors fugiren com cent mil diantres, i es dos carronyes se n'anaren a ca-seva, i ell hagué de pastar.

Dilluns 30 de gener, a les 19 h

Institució Pública Antoni M. Alcover

Acte institucional d'obertura de la Setmana dedicada a la figura d'Antoni M. Alcover i visita guiada a l'espai museogràfic.

Enguanys, l'acte institucional d'obertura de la Setmana Alcover tindrà lloc a la Institució Pública Antoni M. Alcover dia 30 de gener, a les 19 h. Hi acudirán la **consellera de Cultura Sra. Rut Mateu**, el **director general de Cultura Sr. Jaume Gomila**, el **director de l'IEB Sr. Josep Ramon Cerdà** i el **batle de Manacor Sr. Pedro Rosselló**, acompanyats de familiars de Mossèn Alcover, d'alcoveristes i públic en general.

Després de l'obertura, la Sra. M. Magdalena Gelabert, gerent de la Institució, oferirà una visita guiada pel casal de Can Socorrat, on s'ubica la Institució, tot explicant la biografia i l'obra d'Antoni M. Alcover, que es reflecteix en l'espai museogràfic que alberguen els dos pisos superiors del casal.

La Institució Alcover, que l'Ajuntament de Manacor va fundar el 1999, és una entitat que té com a objectiu principal retre homenatge i vetllar pel record d'Antoni M. Alcover. De fet, la commemoració d'aquesta Setmana es fonamenta en aquesta voluntat d'homenatge i transmissió de la seva figura.

L'espai museogràfic dedicat a Alcover va obrir les portes dia 2 de febrer del 2014, coincidint amb la commemoració del 152è aniversari del naixement de Mossèn Alcover. S'emplaça a la seu de la Institució Pública Antoni M. Alcover i s'ha adaptat al magnífic casal manacorí del segle XIX, can Socorrat, que es troba perfectament restaurat.

L'espai museogràfic dedicat a Antoni M. Alcover

L'espai museogràfic es distribueix en dues àrees: la primera es dedica a la trajectòria vital d'Alcover, que és indestruïble del *Diccionari català-valencià-balear*; la segona s'inspira en el món fantàstic i captivador de les rondalles transmeses de generació en generació, que Alcover va escriure fins a reunir-ne més de quatre-centes.

Us convidam a aprofitar aquests dies de commemoració per visitar-nos.

Visites concertades

Telèfon 662 320 444 · institucioalcover@gmail.com
C. del Pare Andreu Fernández, 12 · 07500 Manacor

Dimarts 31 de gener, a les 20 h

Institució Pública Antoni M. Alcover

Conferència: “La figura del Dr. Miquel Riera Alcover i el seu paper decisiu en la creació de la Institució Pública Antoni M. Alcover” a càrrec de Gabriel Barceló Bover.

Dr. Miquel Riera Alcover
(fotografia: arxiu familiar)

Gabriel Barceló Bover (Manacor, 1936) és escriptor i professor de català. Va ser fundador i director de l'Escola Municipal de Mallorquí de Manacor i director del Servei d'Assessorament Lingüístic de l'Ajuntament de Manacor, on va fer una gran tasca de suport a les campanyes municipals de normalització lingüística.

La conferència “La figura del Dr. Miquel Riera Alcover i el seu paper decisiu en la creació de la Institució Pública Antoni M. Alcover” serà una repassada per la vida de Miquel Riera Alcover, home incansable i entusiasta de la família d'Antoni M. Alcover.

Miquel Riera Alcover va ser un home compromès amb el món cultural i polític: fou membre fundador de l'Associació de Veïnats d'es Convent (Els Moretons) i de la Comissió de Festes de Sant Domingo; el 1999 va ser pregoner de festes. La seva implicació cultural es manifesta també en la publicació de *Ferrutx, un sopar de rondalles i gambes per al 2000*.

Gabriel Barceló Bover
(fotografia: Joan Servera)

Miquel Riera es va posar al capdavant de la tasca de reivindicació de la figura d'Alcover, especialment en el disseny de la Fundació Pública Antoni M. Alcover, ajudat per Joan Barceló i Rafel Muntaner. Aquest projecte d'una fundació amb el nom d'Alcover, que havia de dinamitzar l'activitat cultural i popular, és el precedent de la Institució Pública Antoni M. Alcover.

Bé, idò, jo ja només vull dir dues paraules d'una llavor, d'una idea que aquest gigant manacorí se mereix, no està lluny es dia en què la família, Manacor i tots es qui volem fer un gran país d'aquestes illes petites juntarem ses forces per dur a terme aquest projecte que pot esser una fundació o una altra figura jurídica més convenient. Haurà d'esser una idea que amb es nom de n'Alcover tengui com objectius sa llengo, sa cultura, sa ciència i sa naturalesa. Un propòsit que vagi per camins amples de llibertat, pau, independència i progressisme i que sia sa nostra contribució històrica a sa figura de Mossèn Alcover.

Manacor, 2 de febrer de 1986. Miquel Riera i Alcover.

Dimecres 1 de febrer, a les 17.30 h

Institució Pública Antoni M. Alcover

Taller d'instruments tradicionals: ximbombes a cura de Margalida Fullana i Jaume Adrover.

Coordinació a càrrec de Bàrbara Duran, de l'Associació d'Amics de la Institució Pública Antoni M. Alcover.

De manera semblant a com ho varen fer l'any passat, enguany l'Associació d'Amics de la Institució Pública Antoni M. Alcover ha organitzat un taller d'instruments tradicionals. En aquest taller, obert a tothom, Margalida Fullana i Jaume Adrover ensenyaran a tocar la ximbomba (simbomba o pandorga), un instrument molt antic i especialment típic de les festes nadalenques i de Sant Antoni, que té la missió de fer un acompanyament rítmic al cant (de les nades, de les gloses, etc.).

Es prega als assistents que duguin una ximbomba perhom.

XIMBOMBA/SIMBOMBA f.

Instrument músic que consisteix en una pell tibant aplicada a la boca d'un vas i foradada enmig, i que, fregant amb la mà humida una canya que passa pel forat, produeix un so greu i monòton que es repeteix tantes vegades com la mà frega anant amunt o avall de la canya; cast. *zambomba*. Es concerts de música clàssica amb so fobiol, sa ximbomba, es ferrequets, Ignor. 33.

Cult. pop.— La simbomba (pronunciat ximbomba) és un instrument molt primitiu que encara s'usa a la pagesia de Mallorca, per bé que tendeix a desaparèixer. Fins fa pocs anys era freqüent sentir la ximbomba acompanyar cançons de fadrinalla, sobretot pels *darrers dies* (carnaval). Les cançons de ximbomba tenen tonades especials, de les quals transcrivim algunes mostres extretes de l'aplec que per a l'obra del Diccionari va fer el folklorista Mn. Antoni Josep Pont. Les lletres de cançó referents a la ximbomba són nombrosíssimes. Heusen ací algunes: «Sa ximbomba ja no sona, | ni sona ni sonarà, | perquè té sa pell de ca | i sa canya que no és bona».

DCVB

Dijous 2 de febrer, a les 17.30 h

Passeig Na Camel·la

Ofrena floral institucional a l'obelisc de Mossèn Alcover.

Coordinada per l'Associació d'Amics de la Institució Pública Antoni M. Alcover.

Amb l'actuació musical de Guillem Sansó que presentarà el projecte musical *Les rondalles em fan créixer*.

Com l'any passat, dia 2 de febrer de 2017 la Comissió de música i la Comissió de festes de l'Associació d'Amics de la Institució Pública Antoni M. Alcover organitzarà una ofrena floral a l'obelisc dedicat a Antoni M. Alcover, ubicat al passeig Na Camel·la. Amb aquest acte es recupera la tradició de retre homenatge a Mossèn Alcover, tot commemorant-ne el naixement amb ofrenes florals, com durant tants anys varen fer els escolars a l'antic obelisc.

Aquest monument es va inaugurar dia 30 de maig de 2015, recuperant el que havia estat inaugurat l'any 1963 per iniciativa de Llorenç Femenies, aleshores president de la Comissió de Cultura i primer tinent batle. El 1999, el monòlit que havia dissenyat Josep d'Olesa va ser abatut per exigències del projecte de remodelació del passeig. El nou obelisc es va reconstruir amb les peces que es conservaven de l'antic, i no hagués estat possible sense anys de gestions i demandes reiterades tant per part de particulars i alcoveristes com de la Junta Rectora de la Institució Alcover.

Guillem Sansó amenitzarà l'acte amb cançons sobre Mossèn Alcover i les rondalles incloses dins el CD *Les rondalles em fan créixer*.

XIII MARATÓ DE RONDALLES

Setmana dedicada a Mossèn Alcover

2 i 3 de febrer de 2016

INSTITUCIÓ PÚBLICA ANTONI M. ALCOVER

Institució Pública
Antoni M. Alcover

XIII MARATÓ DE RONDALLES

Dijous, 2 de febrer 2017 > de 9 h a 14 h

Institució Pública Antoni M. Alcover

(Totes les sessions són obertes a tothom, de 0 a 100 anys)

HORA	ASSISTENTS	CONTADOR	RONDALLA
9.30 h	Educació infantil: CC Sant Vicenç de Paül, CEIP Es Molí d'En Xema	Guillem Sansó	Les rondalles em fan créixer
11.00 h	Educació Primària: CEIP Mitjà de Mar, CEIP Ses Comes, CEIP Talaiot, CC Sant Vicenç de Paül	Grup Contarelles	N'Alcover i les tres penyores. Antoni M. Alcover, una vida de rondalla

Dijous, 2 de febrer 2017 > de 9 h a 14 h

(Aquesta rondalla es farà a la **Biblioteca de Porto Cristo**)

HORA	ASSISTENTS	CONTADOR	RONDALLA
12.30 h	Educació infantil: CEIP Mitjà de Mar, CEIP Ses Comes, CEIP Talaiot	Guillem Sansó	Les rondalles em fan créixer

XIII MARATÓ DE RONDALLES

Divendres 3 de febrer 2017 > de 9 h a 21 h

Institució Pública Antoni M. Alcover

(Totes les sessions són obertes a tothom, de 0 a 100 anys)

EDUCACIÓ INFANTIL (5 ANYS)

HORA	ASSISTENTS	CONTADOR	RONDALLA
9.30 h	CC Sant Francesc d'Assís, CC La Salle, El Sa Torre, CEIP Mestre Pere Garau	Guillem Sansó	<i>Les rondalles em fan créixer</i>
10.15 h	El Sa Graduada, CEIP Jaume Vidal i Alcover, CC Puresa de Maria	Guillem Sansó	<i>Les rondalles em fan créixer</i>

EDUCACIÓ PRIMÀRIA (5è CURS)

HORA	ASSISTENTS	CONTADOR	RONDALLA
11.15 h	CEIP Mestre Pere Garau, CEIP Simó Ballester, CEIP Jaume Vidal i Alcover	Contarelles	<i>N'Alcover i les tres penyores. Antoni M. Alcover, una vida de rondalla</i>
12.30 h	CP Es Canyar, CC Sant Francesc, CEIP Es Moli d'En Xema	Contarelles	<i>N'Alcover i les tres penyores. Antoni M. Alcover, una vida de rondalla</i>
15.30 h	CC Puresa de Maria, CC La Salle, Joan Mesquida, APROSCOM	Contarelles	<i>N'Alcover i les tres penyores. Antoni M. Alcover, una vida de rondalla</i>

HORA	CONTADOR	RONDALLA
16.30 h	Alumnes de l'IES Mn. Alcover: Carme Pol, Lúdia Pérez, Pilar Sánchez, M. Magdalena Vives i Iara Gual	<i>En Toni Garriguel·lo</i>
17.00 h	Col·lectiu de Dones de Llevant	<i>Na Blancaflor</i>
17.30 h	Toni Truyols, metge i actor i Neus Martorell, logopeda i rapsoda, Petra Riera, pianista	<i>Una madona que enganà el dimoni</i>
18.00 h	<i>Xitxeros amb empenta</i> : Marta Pol, Adrià Mayordomo, Catalina Santandreu, Francisca Pilar Sánchez, Pere Amer i M. Magdalena Vives	<i>En Mirando</i>
18.30 h	Antoni Riera Font, periodista i professor	<i>Es murterar del rei de França</i>
19.00 h	<i>Vers endins</i> : Glòria Julià, poeta i Victor Leiva, guitarrista	<i>N'Espirafocs</i>
19.30 h	Joan Miquel Artigues, actor	<i>La fia del Sol i de la Lluna</i>
20.00 h	<i>Espirafoc revival i Torrat i bullit folk band</i> : Maria del Mar Vanrell, recitadora, veu i flauta; Francesc Felip, bombo; Antoni Puigserver, tuba; i Tomeu Puigserver, guitarrons	<i>Sa sopegada des gegant</i>

Dilluns 30 de gener, a les 19 h

Institució Pública Antoni M. Alcover

Acte institucional d'obertura de la Setmana dedicada a la figura d'**Antoni M. Alcover** i vistia guiada a l'espai museogràfic.

Dimarts 31 de gener, a les 20 h

Institució Pública Antoni M. Alcover

Conferència: "La figura del Dr. Miquel Riera Alcover i el seu paper decisiu en la creació de la Institució Pública Antoni M. Alcover" a càrrec de Gabriel Barceló Bover.

Dimecres 1 de febrer, a les 17.30 h

Institució Pública Antoni M. Alcover

Taller d'instruments tradicionals: ximbombes,
a cura de Margalida Fullana i Jaume Adrover.

Coordinació a càrrec de Bàrbara Duran, de l'Associació d'Amics de la Institució Pública Antoni M. Alcover.

Dijous 2 de febrer

de les 9 a les 14 h

Institució Pública Antoni M. Alcover

XIII Marató de rondalles (primera part).

Totes les sessions són obertes a tothom de 0 a 100 anys!

a les 17.30 h

Passeig Na Camel·la

Ofrena floral institucional a l'obelisc de Mossèn Alcover.

Coordinada per l'Associació d'Amics de la Institució Pública Antoni M. Alcover.

Amb l'actuació musical de Guillem Sansó que presentarà el projecte musical
Les rondalles em fan créixer.

Divendres 3 de febrer, de 9 a 21 h

Institució Pública Antoni M. Alcover

XIII Marató de rondalles (segona part).

Totes les sessions són obertes a tothom de 0 a 100 anys!

— Institució Pública —
Antoni M. Alcover

Carrer del Pare Andreu Fernández, 12 · 662 320 444
07500 MANACOR · Mallorca · institucioalcover@gmail.com